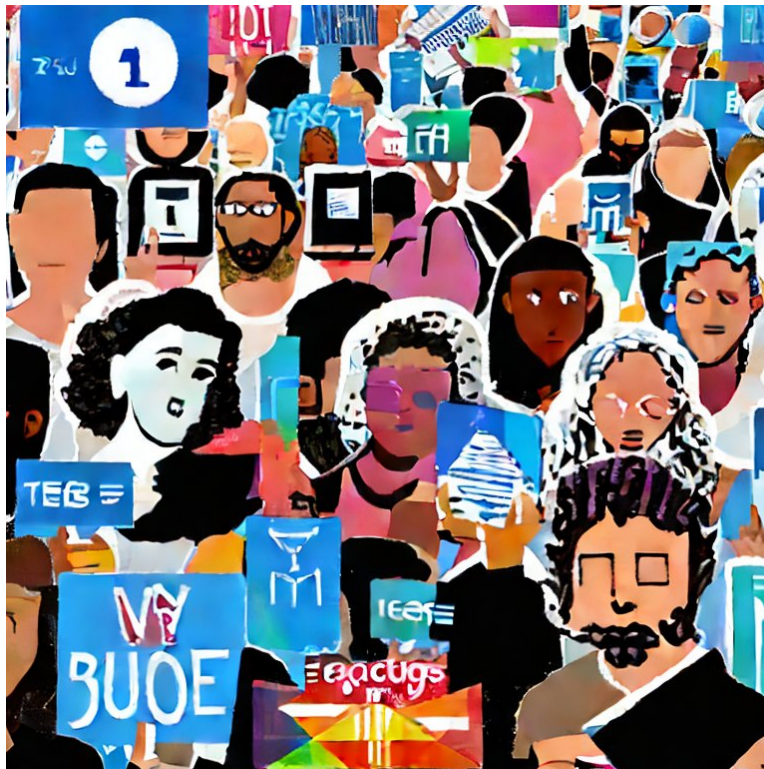

Avaa

Ohjelmoitujen laitteiden ja palveluiden ilmiselvien *hyötyjen* ohella aihealuetta on hyvä tarkastella myös *kriittisestä* näkökulmasta. Ohjelmoitujen tuotokset ovat usein jonkun tai joidenkin toimijoiden tekemiä tietoisia valintoja: niihin yleensä sisältyy jonkinlainen intressi, motiivi, käyttötarkoitus tai aie. Ohjelmoitujen ympäristöt saattavat myös paljastaa tai synnyttää erilaisia ennakoita tiedostamattomia ongelmia, kuten erilaisia [ennakkoasenteita \(bias\)](#) ja [puolueellisia asetelmia](#).

Ohjelmoituilla tuotoksilla pyritään usein vaikuttamaan esimerkiksi ajatteluun ja käyttäytymiseen eri tavoin. [Oletko koskaan esimerkiksi huomannut, että verkkoympäristössä esiintyvät sisällöt tai mainokset ikään kuin tuntevat sinut hämmästyttävän hyvin?](#) Tämä johtuu siitä, että palveluun ohjelmoitujen algoritmit ovat niiden keräämän datan avulla oppineet (ja niitä on tarkoituksenmukaisesti opetettu tunnistamaan), millaisista asioista palveluiden käyttäjät ovat kiinnostuneita ja millaista sisältöä heille kannattaa näyttää jatkossa, jotta palvelun käyttö ja tarjotut sisällöt tai tuotteet tuntuisivat kuluttajalle merkityksellisiltä. Näin esimerkiksi jokin yritys saa jatkossakin mainostuloja, kun se on onnistunut koukuttamaan kuluttajan palvelun käyttöön. Hyvä muistisääntö onkin; *"If you're not paying for the product, then you're the product"* (jos et maksa tuotteesta, sinä olet se tuote).

Ohjelmoituilla laitteilla ja sovelluksilla on potentiaalia olla ihmisille hyödyksi ja auttaa heitä erilaisissa asioissa, mutta samalla niillä on myös mahdollisuus ohjata ja huijata ihmisiä, niin tahallisesti kuin tahattomastikin. Osuva sanonta kuuluukin: ["opettele ohjelmointia, tai tulet ohjelmoituksi."](#) Toisin sanoen, jos vain harva ymmärtää, miten asiat ohjelmoitussa maailmassa toimivat, valta on harvalla. Kun opimme ymmärtämään, miten käyttämämme ja ympärillämme olevat ohjelmoitujen laitteet ja sovellukset toimivat, voimme tehdä tietoisempia valintoja niin omassa arjessamme kuin isommassakin kuvassa.

Rakennamme tasa-arvoisempaa ja demokraattisempaa maailmaa, kun opimme ymmärtämään ohjelmoitua ympäristöämme ja sen toimintaperiaatteita paremmin. Voimme tunnistaa esimerkiksi sen, millaista vaikuttamista, niin tahallista kuin tahattomastikin, meihin ohjelmoitujen asioiden kautta kohdistuu. Myös ymmärrys siitä, [ketkä valtaa teknologisissa konteksteissa käyttävät](#) ja keiden äänet jäävät mahdollisesti kuulumattomiin, lisää *digitaalista tasa-arvoa* yhteiskuntaamme.

Viimeksi muutettu: tiistai 29. elokuu 2023, 14.56